

Verslag Schnitgerfestival 2023 – 19 t/m 22 oktober 2023

De negende editie van het Schnitgerfestival kreeg het thema ‘Muziek uit de Hanze’ mee: een cultuur-historisch gegeven dat veel mogelijkheden bood voor een veelzijdig, kleurrijk festival. Inspiratie werd gevonden in de geschiedenis van de middeleeuwse handel tussen de steden, het vervoer via de rivieren en de Waddenzee en het ongeëvenaarde vakmanschap van de orgelbouwers uit die periode.

In de programmering was veel aandacht voor de destijds in verschillende Hanzesteden werkzame componisten die grote invloed hadden op de mondiale muziekgeschiedenis, zoals Heinrich Scheidemann (1595-1663) en Carl Philipp Emanuel Bach (1714-1788) uit Hamburg, Dieterich Buxtehude (1637-1707) en Franz Tunder (1614-1667) uit Lübeck, en Jan Pieterszoon Sweelinck (1562-1621) uit Deventer.

Affiche gemaakt door Geert de Koning

De cijfers

Het Schnitgerfestival 2023 trok in totaal ruim 1300 bezoekers uit binnen- en buitenland, plus 400 in de cantatedienst. In een tijdsbestek van 4 dagen bood het festival 14 muzikale evenementen, variërend van traditionele orgelconcerten tot klassieke concerten met vocale of instrumentale ensembles, tot masterclasses, een excursie en een cantatedienst. Het Schnitgerfestival staat er om bekend dat het zich in de programmering ook richt op zogenaamde cross-over voorstellingen die een breed publiek aanspreken. In deze categorie bracht het festival een muzikale kindervoorstelling, een jazzconcert en een filmvertoning in de bioscoop van het Groninger Forumgebouw.

Zichtbaarheid

In de maanden voorafgaand aan het festival verschenen er verscheidene artikelen in de krant (Dagblad van het Noorden), tijdschriften (Groninger Kerken, Klankjuwelen, BLAD) en online (Orgelnieuws, Erfgoednieuws), waarmee het publiek een voorproefje kreeg van al het moois dat er ging komen. Ook tijdens het festival was er reuring in de media: er verschenen recensies in de Volkskrant en het Dagblad van het Noorden en er was aandacht op de radio (NPO4, Concertzender, Radio Noord en OOG-radio) en tv (NOS Jeugdjournaal en OOGTV).

In combinatie met de nieuwsbrieven, de vermelding in online en papieren uitagenda's, de advertenties en de promotie op de social media (Instagram en Facebook) en wijdverspreide flyers en posters (incl. A0 posters) en niet te vergeten de inzet van het Pronkjewail draaiorgel in de stad, kunnen we zeggen dat het festival optimaal zichtbaar was.

DvhN

OOG TV

Om een indruk te geven van het Schnitgerfestival 2023 volgt hieronder een kort verslag van de vier festivaldagen.

Dag 1: donderdag 19 oktober

Anne-Gaëlle Chanon & Lucie Horsch

Het Schnitgerfestival ging niet voorzichtig van start maar begon met een klapper. In een uitverkochte Akerk musiceerde de wereldberoemde blokfluitiste Lucie Horsch, begeleid door het Luthers Bach Ensemble. Op het Schnitger-orgel speelde de Franse organiste Anne-Gaëlle Chanon, een van de twee hoofdgasten van het festival. Het enthousiaste publiek zag en hoorde hoe Lucie Horsch op de haar bekende virtueuze wijze de ruimte van de kerk vulde met muziek van o.a. Telemann, Sweelinck en J.S. Bach, afgewisseld door Anne-Gaëlle Chanon die het Akerk-orgel liet schitteren met muziek van o.a. Lübeck, Böhm en Händel.

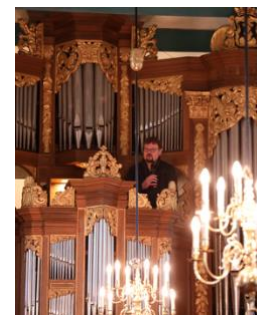
De reacties van de toehoorders waren opgetogen. Op de social media werd o.a. gezegd: *“Het was een heerlijke avond” (...)* *“Het was een feest om erbij te zijn, top-musici!”*

De recensent van het Dagblad van het Noorden, Paul Herruer, schreef een lovend verhaal onder deze kop: *“Het Schnitgerfestival verrassend creatief van start”*.

Dag 2: vrijdag 20 oktober

Op vrijdag waren er vier evenementen: de excursie naar orgels in het ommeland, Kleintje Schnitger in de Akerk, het traditionele wandelconcert en een concert van de Groningse jazz-formatie Klatwerk3 in de Lutherse Kerk.

De uitverkochte **excursie** ging met 60 deelnemers per touringcar naar de orgels in Uithuizen, Kantens en Warffum. Zoals altijd trok de excursie het maximale aantal deelnemers; orgelliefhebbers gaan graag mee op reis naar de Groninger orgels, zeker als de leiding van de excursie in handen is van organist Sietze de Vries en streekhistoricus Reint Wobbes. Dat het deze dag stroomde van de regen maakte voor de deelnemers niet uit: de reacties waren positief, zoals deze op Facebook: *“Het was een prachtige luisterrijke excursie”*.

Sietze de Vries in Kantens

In de ochtend was er in het kader van **Kleintje Schnitger** de kindervoorstelling ‘Polle de orgeljongen’ in de Akerk, een muzikaal sprookje verteld door Frank Belt, met Eeuwe Zijlstra op het Akerk-orgel. Dit was een waar spektakel, met ruim 200 kinderen die geboeid keken en luisterden. De voorstelling was

de afsluiting van een **scholenproject** waarbij de kinderen in een workshop in de Lutherse Kerk hadden geleerd over de werking van orgels. Een opvallend aspect was dat zowel de workshop als de voorstelling geschikt gemaakt was voor dove en slechthorende kinderen, zodat ook ruim 100 leerlingen van de Kentalis Guyotschool voor dove en slechthorende kinderen erbij konden zijn.

Eeuwe Zijlstra (linker foto), en Frank Belt

'Arp Schnitger zet de toon in Groningen'

Dat was nog niet alles, want tijdens de voorstelling was ook de première van de **animatiefilm** 'Arp Schnitger zet de toon in Groningen'. Deze film werd geproduceerd in een samenwerking tussen Stichting Groningen Orgelstad, Groninger Kerken, Museum aan de A, Erfgoedpartners en de Kentalis Guyotschool, en is gemaakt door de Groningse animatoren John en Sophie Croezen. De film laat zien hoe de orgelbouwer Arp Schnitger zijn orgels ontwierp en op locatie bouwde. In de film is de zeventienjarige Gerrit Eilering, leerling van de Guyotschool, te zien als vertaler gebarentaal.

De pers had veel belangstelling voor Kleintje Schnitger: de workshop was te zien in het NOS Jeugdjournaal en op RTV Noord, en de voorstelling kreeg een uitgebreid item op OOG tv.

Op vrijdagavond was er het traditionele **wandelconcert** dat deze keer begon in de Martinikerk. Het noodweer vormde een extra uitdaging, maar toch waren er meer dan 100 mensen die kwamen luisteren naar Anne-Gaëlle Chanon, die voor de pauze werken van o.a. Scheidemann en Carl Philipp Emanuel Bach speelde op het Martiniorgel. In de pauze opende men dapper de paraplu's voor de kletsnatte wandeling naar de Akerk, waar de andere festival-hoofdgast Pieter-Jelle de Boer een gevarieerd programma speelde van o.a. Mendelssohn, Brahms, Buxtehude en Bach.

Pieter-Jelle de Boer in de Akerk

In de Volkskrant verscheen op maandag 22 oktober een recensie van de hand van Merlijn Kerkhof met de kop *'De bezoeker van het Schnitgerfestival wachtte een fantastisch orgel'*

Klatwerk3 in de Lutherse Kerk

De vrijdag werd afgesloten met iets heel anders: in de Lutherse Kerk speelde het Groningse jazz-trio **Klatwerk3** filmische jazzmuziek van hun meest recente CD 'Space Age Suite', waarbij ze ook gebruik maakten van soundscapes en filmbeelden.

Pianist Boelo Klat opende het concert met een stuk op het kistorgel, en de combinatie jazz en orgel maakte dit tot een echt cross-over concert.

Dag 3: zaterdag 21 oktober

De zaterdagochtend bood veel vertier, met het **draaiorgel** 'Pronkjewail' van orgelman Joris ten Have dat tussen het winkelend publiek Bach speelde om het festival onder de aandacht te brengen, een

concert op het **carillon** van de Martinatoren door Sander van den Houten met muziek uit de Hanzetijd en twee **masterclasses** door hoofdgasten Anne-Gaëlle Chanon en Pieter-Jelle de Boer op de Schnitger-orgels in respectievelijk de Martinikerk en de Pelstergasthuiskerk.

Om 13.00 uur begonnen er tegelijkertijd twee evenementen: in het koor van de Martinikerk speelde **Vincent van Laar** op het pas gerestaureerde Le Picard-koororgel, begeleid door de musici van The Northern Consort. Het was koud in het niet verwarmde koor, maar dat weerhield het publiek er niet van om in groten getale te komen luisteren: de ruimte zat helemaal vol. Dit concert kon men ook boeken met een aantrekkelijk lunch-arrangement bij Brasserie Prinsenhof.

Het andere evenement begon in de bioscoop van het Forum waar **de film ‘Silence of the Tides’** van Pieter-Rim de Kroon werd vertoond. In deze film speelt het Schnitger-orgel op het Duitse eiland Pellworm een belangrijke rol: het verklankt als het ware de ademhaling van het levende Wad. De organiste Birgit Wildeman speelde in het tweede deel van het programma muziek uit de film en stukken van Arvo Pärt, Cesar Franck en J.S. Bach op het orgel in de Martinikerk, afgewisseld met vertellingen, o.a. een oude sage en een gedicht, door vertelkunstenaar Frank Belt. Afsluitend waren er hapjes en drankjes. Bezoekers typeerden deze middag als inventief en heel sfeervol.

Masterclasses

Vincent van Laar & The Northern Consort

Europäisches Hanse Ensemble

De dag werd afgesloten in de Akerk met een concert van het **Europäisches Hanse Ensemble** onder leiding van Manfred Cordes. Dit jonge gezelschap wordt jaarlijks samengesteld uit getalenteerde musici die hebben deelgenomen aan internationale masterclasses in Lübeck. Het concert in Groningen was het laatste optreden van hun tournee en de zes zangers en tien instrumentalisten musicerden daarom misschien of hun leven ervan afhing: het was een wonderschoon concert.

Dag 4: zondag 22 oktober

Op zondagochtend trok iedereen naar de Martinikerk waar de **stedelijke cantatedienst** werd gehouden. Onder leiding van Jelte Hulzebos zong en speelde het Cantate Consort cantates van Carl Philipp Emanuel Bach. Solisten waren Clarisse Planchais (sopraan), Esther Ebbing (sopraan), Wilko Koekoek (altus), Han Warmelink (tenor) en Jaap de Wilde (bas). Stef Tuinstra was de organist van dienst.

Cantatedienst

Jelte Hulzebos

Wilko Koekoek

Pelstergasthuis lunch

Jong talent concert

Na de dienst kon een deel van de kerkgangers (zij die een reservering hadden) meteen doorlopen naar het Pelstergasthuis, waar in de voormalige keuken en eetzaal een lunch met luxebroodjes was georganiseerd. Na de lunch was er in de kerk het **lunchconcert** op het Schnitger-orgel, gegeven door de leerlingen van de orgelklas van het Prins Clausconservatorium.

En toen was het tijd voor het **slotconcert** dat begon om 15.00 uur, in de Martinikerk. Voor het slotconcert, een coproductie met SPOT Groningen, wordt doorgaans een grote naam in de klassieke muziek aangetrokken. Deze keer was dat het NDR-Vokalensemble uit Hamburg. Voor een publiek van 230 mensen zong het koor onder leiding van de Nederlandse dirigent Klaas Stok een programma rond de Nederlandse componist Sweelinck en de Estlandse componist Pärt. Pieter-Jelle de Boer nam het orgeldeel van dit concert voor zijn rekening met werken van o.a. Weckmann, Sweelinck en Pärt op het monumentale orgel van de Martinikerk.

Dat bracht de negende editie van het Schnitgerfestival tot een einde. De tiende editie staat gepland voor 2025, van 16 t/m 19 oktober.

Tekst: Elsbeth Mulder (PR en Communicatie)
Foto's: Daria Vinogradova
Projectleider Schnitgerfestival: Laurens Medemblik

Bestuur Groningen Orgelstad

Lambert de Bont, voorzitter
Hielke Zandberg, penningmeester
Roel Nijmeijer, secretaris
Marijke Bootsma
Hans van Hartingsveld
Sebastiaan van Leunen
Eltjo Mulder

